

1911. Februárius

2. füzet

Hatodik év

IGEHIRDETŐ

EGYHÁZI BESZÉDEK GYŰJTEMÉNYE

Kiadják

Révész János

ev. lelkész

Soltész Elemér

ref. lelkész

szerkesztők

Megjelenik havonként

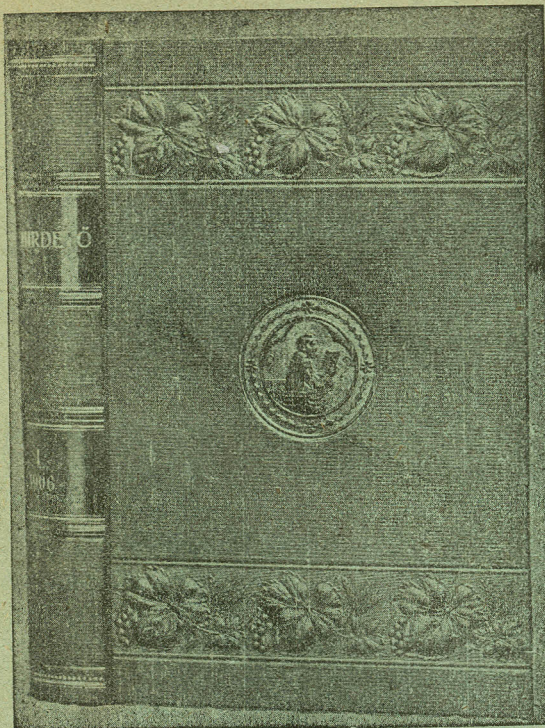
Tartalom

Zábrák Dénes soproni ev. lelkész: A szociális kérdés (Vasárnapi).
— A munkás-kérdés (Vasárnapi). — Kis József pápai ev. esperes-
lelkész: Házaselet (Farsangi). — Rozsónay Károly volt zajzoni ev.
lelkész: Az öröm rózsái közt (Farsangi). — F. Varga Lajos nagy-
rabéi ref. lelkész: Az időjárás az Isten műve (Téli). — Jancsó
Sándor nagyenyedi ref. lelkész: Nikodémus (Vasárnapi).

Kiadóhivatal
Nagybánya
Hid-utca 19. sz.

Nánásy István
nyomása
Nagybánya

Egész évre 12 K
Félévre . . 6 K
Negyedévre 3 K

Bekötési táblát az IGEHIRDETŐ I—V. évfolyamához darabonként 1 koronáért bérmentve küld Dávidházy Kálmán könyvkötészete (Debrecen, [] Fűvészkert-utca 9. sz.). []

még akkor is, ha tévedésből 6 koronát küldöttek volna be (Ebben az esetben a hatodik koronát előfizetésül javukra írjuk).

Interurbán-telefon :
Révész 18. — Soltész 19.

Előfizetőinkhez. A márciusi füzetben bőjti beszédeket, esetleg egy-két vasárnapit is adunk.

F. V. L. *Nagyrabé.* Folytatólagos előfizetésül számoltuk el a tiszteletdíjat. — K. F. *Püspök-ladány.* Még ezen a héten levél megy. — K. S. *Répczelak.* Megérkezett. — M. L. *Marczalgergelyi.* Megkaptuk; azonban nem a márciusi, hanem az áprilisi füzetbe való. — *Többeknek.* A *Köznapi imák* szerkesztője csak egy garas ára türelmet kér még. A mű 20 ív, tehát elég terjedelmes, a kötése is diszes, mindez sok munkát kíván. A kézirat régen készen volt, de a kiadás, köztudomás szerint, a mesterek kezén megy keresztül, akik sokfelé vállalkoznak. Mindenesetre, amint készen lesz — és pedig mihamar készen lesz — azonnal küldjük a megrendelőknek; az IGEHIRDETŐ előfizetőinek 5 korona kedvezményes áron,

Az IGEHIRDETŐ kiadóhivatalában kapható művek:

Soltész János. A nagybányai ref. egyházmegye története. Nagy 8°, 360 lap. Térképpel. Ára 5 K. — Külön lenyomat: A nagybányai ref. egyház története. 24 lap. Ára 20 fillér. — *Konfirmációi káté* magyar református növendékek számára. Negyedik kiadás. Ára 24 fillér. Legalább tíz példány megrendelésénél egy példány 20 fillér.

Révész János. Egyház és haza. Alkalmi beszédek. 128 lap. Ára 2 K. — A mi osztályrészünk. A nagybányai ev. egyház története. 160 lap. Ára 2 K. — Beköszönő beszéd, 20 fillér.

Soltész Elemér. Beteg hívek lelki gondozása, 20 lap, 20 fillér. — Jézus föltámadása. 36 lap, 20 fillér. — Az IGEHIRDETŐ I. II. évfolyamában megjelent 12 beszéd külön lenyomatban, egyenkint 20 fillér, összesen 2 K. — *Ünnepnapok.* Tíz alkalmi egyházi beszéd. 160 lap. Diszes kötésben 3 K.

Az IGEHIRDETŐ I—V. évfolyama kapható a kiadóhivatalban; füzve 10 K, kötve 12 K egyenkint.

A SZOCIÁLIS KÉRDÉS.

— Vasárnapi. —

Atyánk! add, szeretet fűzze
Egymáshoz a szívünket,
A szeretet égi tüze
Melegítse éltünket;
Hogy mint egy nagy és szent család,
Hittel ragaszkodjunk hozzád.
Amen.

Szeretett keresztyén hivek!

Minden századnak megvan a maga jelmondata, mely a lelkeket áthatja és irányítja; minden kornak megvan a maga tudományos, vagy társadalmi nagy eszméje, melynek megvalósításáért minden anyagi és szellemi áldozatra, bármely ádáz küzdelemre, sőt vérontásra is kész.

A nagyjelentőségű találmányok és fölfedezések, az egyházi ujjaszületés és felvilágosultság, a politikai szabadság és egyenjoguság és a — részben még most is tartó — nemzetiségi nagy mozgalmak után, korunknak már a mult századtól öröklött és nagy átalakulásokat ígérő jelszava, mozgató elve lett a *szociálizmus*, a társadalmi nagy ellentétek kiegyenlítése, a nyomorral küzdő alsóbb néposztály jogos érdekeinek felkarolása s tisztességes megélhetésének biztosítása. A jobbagyság eltörlésével és a törvény előtt való egyenlőség kimondásával rablánczaitól megszabadított nagy tömeg, melynek száma a különféle gyárak és iparvállalatok folytán szükségessé vált munkások által milliókra szaporodott, nem elégszik meg immár a neki juttatott szabad mozgással, hanem kenyeret is követel a maga és éhező gyermekei számára. S ilyformán

napról napra, évről évre mind szélesebb és mélyebb lett az a tátongó úr, mely a tőkét és a munkát, a fényűzést és a nyomort, a gazdagot és szegényt egymástól elválasztja s melyből csupán a fuldoklók halálhörgése, a kétségbeesettek sóhaja és átkozódása meg a pusztító bombák rémes sistergése hallatszik felénk. Hiába hunyjuk be a szemünket, hiába dugjuk be fülünket, a szociális kérdés immár korkérdéssé vált, mely mielőbb való megoldásra vár, mely elől tehát el nem zárkozhatunk. A törvényhozás termeiben, társadalmi összejöveteleken, egyházban, iskolában, mindenütt ezt a kérdést találjuk napirenden. S ha azt akarjuk, hogy e kérdés milliók melegegedésére békés megoldást nyerjen s a nagyobb, végzetessé válható megrázkódtatásoktól meneküljünk, akkor a templomi szószékről sem száműzhetjük azt teljesen; sőt szükséges, hogy azt Isten igéjének világánál vizsgáljuk meg s annak diadalmi útját Krisztus Urunk utasításai szerint egyengetni törekedjünk.

Erre nézve hallgassátok meg mai evangéliomunkat.

Máté 8, 5—13.

Testvéreim az Urban! Evangéliomi elbeszélésünk szerint egy előkelő római katona, a kapernaumi helyőrség főparancsnoka Jézushoz megy, hogy nagy kínok között vergődő beteg szolgájának meggyógyításáért könyörögjön. S nem hiába. Mert az Ur megismervén a százados nemes gondolkodását, férfias jellemét és erős hitét, örömmel teljesíti kérését, sőt e pogány férfiunak feltétlen bizalmát példaképpül állítja az Izrael népe elé, mintha mondaná: Nézzétek, ennek a harczedzett kemény katonának mély érzése és gyengéd szeretete: ez az igazi keresztyén szociálizmus; nem az, melyet miköztünk előkelő képmutatók nagy hangon úton-útfélen hirdetnek, de életökkel megtagadnak. Kérdezzük azért, a kapernaumi századost példaképpül véve:

Melyik az a három keresztyén erény, mely nélkül a szociális kérdés meg nem oldható?

1. *Az alázatosság*, mely a társadalmi ellentéteket elsimítja.
2. *A szeretet*, mely a nyomort enyhíteni siet.
3. *A hit*, mely a gazdagot és szegényt Istenhez vezet.

Az én számnak beszédei és az én szívemnek gondolatai legyenek a te kedved szerint valók, Uram, ki énnekem erősségem és szabadítóm vagy.

Amen.

1.

Az igazi szociálizmusnak egyik alapköve és erős oszlópa az *alázatosság*, mely a társadalmi ellentéteket elsimítja.

Szeretteim az Urban! „Ez aztán a százados — így szólt a mai evangéliom felolvasása után egy katonai lelkes, ráütve a bibliára — ez az igazi vitéz katona, kinek mellét három érdemcsillag ékesíti.“

S a tündöklő csillagok közül az első az alázatosság, melynél fogva az Ur személyes látogatására magát érdemtelennek tartja és az a nyájas leereszkedés, melylyel igénytelen szolgáját keblére öleli.

A latin nyelvnek az alázatosság fogalmának megjelölésére nincs szava, de azért ez a római százados jól ismeri és gyakorolja az alázatosságot. A zsidó előljárók lelkesen ajánlják őt a Mester kegyeibe, mint aki *méltó* a meghallgatásra, *mert szereti* — mondák — *a mi nemzetünket és a zsinagógát is ő építtette nekünk*. Ő maga pedig ily vallomást tesz: *Uram! nem vagyok méltó, hogy az én hajlékomba jöjj*.

Szép az alázatosság köntöse, ha valódi és nem hamisított kelméből készült; szép az őszinte, igazi leereszkedés, kiváltképpen ily szegény szolgálával szemben! Hisz' tudjuk, hogy abban a korban a szolga a házi állatokkal egyenrangú, megvetett, nyomorult lény volt, aki urának csupán szeszélyére, de nem rokonszenvére számíthatott. Adták, vették, mint a barmot, agyon is üthették, nem fogta pártját senki. Midőn e százados beteg szolgájának kínjait részvétellel szemléli és meleg szívvel megszanja,

akkor megszegyeníti a maga római honfitársait, akik hideg megvetéssel tekintettek az ugynevezett csöcselékre s szánalom nélkül veszni engedték a munkaképtelen aggokat és a társadalom alsóbb rétegeit; megszegyeníti a művelt görög népet, mely a vele rokonságban nem álló barbárokat kigúnyolta és gyűlölte; megszegyeníti a származására büszke zsidóságot, mely a pogányokat, sőt a vele rokon samaritánusokat is tisztátalanoknak mondta s tőlök szigoruan elzárkózott; de megszegyenítette egyszersmind a keresztyén nemességet is, mely a földhöz ragadt jobbágyok szánandó helyzetét hosszú évszázadokon át eltűrte, sőt természetes állapotnak tartotta; és lesújtó ítéletet mond a mai előkelő világ oktalan fenhéjazása fölött, melylyel e néhány száz vagy ezer sors-kegyeltje a nemzet zömét képező alsóbbbrangu milliókat, mint szegény páriákat, lenézi.

Ezer sebből vérzik és immár a válság örvényéhez jutott a mai társadalom, mert annak különböző rétegei még mindig nem tudnak egymással testvéreként összeforjni. Sötét válaszfalakat emel ember és ember között a *születés* és a *pénz*. Mig egyrésről, ha szóval tagadjuk is, de valósággal bizony mégis ma is érvényben van az a vérlázító gőg, hogy „az ember a bárónál kezdődik“ s az embert születése és nem önérdeme szerint ítélik meg s a kivánt előmenetelt csakis az előkelő ősök törzsfája biztosítja: addig másrésről azt látjuk, hogy a nagy vagyon nem csupán a nagyok fényes termeibe nyit ajtót, nem csupán a nagy tömeg hódoló tiszteletére, ujjongó hozsánnáira tarthat számot, hanem az erkölcsi fogymozásokat is szépen betapasztja. Ilyen viszonyok között az egészséges szociálizmus és vele az emberiség békés fejlődése meg nem valósulhat. Mig az a gazdag gyáros hideg közönynyel, érzéketlenül nézi alkalmazottainak erőmegfeszítését s családjának kényes tagjai undorral fordulnak el attól a kérges tenyerü munkástól, aki pedig véres verejtékével szerzi meg nekik a fényes palotát, a kényelmet és puha selyem ruhát; mig az a felfuvalkodott uraság cselédeivel, mint megvetett rabszolgákkal bánik, nekik soha egy nyájas szót nem ad, testi s még kevésbbé lelki üdvösségökről nem gondoskodik, mert azt hiszi, hogy csakis

a szigorú, mondhatnám kegyetlen bánásmód által tud magának tekintélyt szerezni; míg az iparos-főnök segédei munkaerejének kihasználásában egész a végletekig megy, de azokkal szemben a méltányos eljárásról teljesen megelégedezik: addig a társadalmi jóllét felvirágzását ne emlegessük; addig ne csudálkozzunk, ha az a munkásosztály szívtelen munkaadójához nem ragaszkodik, annak érdekeit szívében nem viseli, sőt annak veszedelmét kárörömmel nézi, vagy pedig tömegesen félbeszakítja a munkát és messze idegen világrészbe vándorol, ott keresvén további boldogulását.

Az a szegény is érez és gondolkodik; büszke elzárkózásod fáj neki és gyűlöletessé tesz előtte, a nyájas leereszkedés pedig megnyeri szívét. Megengedem, hogy a társadalmi zűrzavarnak az a nagy tömeg is oka, annak műveletlensége, túlkövetelése s egyéb fogyatkozásai lehetlenné teszik a közjóllét és megelégedés felvirulását; ámde annak a népnek még hibái is vádat emelnek a jobb módúak, a vezetők önzése ellen, melynél fogva a köznépp nevelését szándékosan elhanyagolták.

Ismerd be gyarlóságodat; ne feledd, hogy Isten előtt mindnyájan egyenlők vagyunk; tanulj attól a századostól és fogadd el testvéredül *szegény* felebarátodat is. Tudod-e, hogy annak az őskeresztyénségnek mi adta a vonzóerőt, a csuda hatalmat, melylyel a szíveket meghódította? Az a nyájas leereszkedés, melylyel annak hívei egymást átölelték, tekintet nélkül a köztük fennálló társadalmi különbségre. S Rómának miért kellett megdőlnie? Mert a rangkórság elválasztotta a szíveket egymástól s míg a császárok örületekben magukat istenek gyanánt imádtatták, a nép dühe ellenök fordult s elsöpörte őket a föld színéről. *Aki magát felmagasztalja, megaláztatik, aki pedig magát megalázza, felmagasztaltatik.*

A keresztyén alázatosság és szerénység ékesít, fölemel s biztosítja a testvériség diadalát, de csak úgy, ha *munkás szeretettel is párosul*, mely a nyomort enyhíteni siet.

2.

A kapernaumi százados nem elégszik meg azzal, hogy szolgáját súlyos nyavalyájában megszánja, állapota felől

részvétellel tudakozódik és őt megvigasztalni törekszik, hanem segélyére is siet; mindent megtesz, hogy annak gyötrő fájdalmai enyhüljenek; hivatja a város legjelesebb orvosait s mikor sem gondos ápolás, sem orvosi tudomány nem segít, akkor még nagyobb áldozatra határozza el magát. Elmegy a názáreti rabbihoz és annak panaszolja el szolgálja szomorú sorsát, kínos szenvedését.

Ime az önfeláldozó, mindenkor segíteni kész szeretet; ez volna a társadalmi jóllét másik törhetetlen oszlopa, ez gyógyítaná a vérző sebeket, ez hallgattatná el a fájó panaszokat, ez hidalná át, illetőleg töltené ki a gazdag és szegény között megnyílt veszedelmes űrt.

De vajjon hol találjuk meg az önzés és haszonlesés e sivár korszakában ezt a lemondó, áldozatkész samaritánusi szeretetet, amely pedig kifejezést talál már a profétánál: *Az éhezőnek megszegd a te kenyeredet és a szegény bujdosókat bevigyed házádba; mikor mezitelen látsz, megruházzad és a te testvéred előtt el ne rejtse magadat; melyet még határozottabban lelkünkre köt az új szövetség: Akinek pedig vagyon e világi gazdagsága és látandja az ő atyjafiát valami nélkül szűkölködni és bezárandja az ő szívét az előtt, mimódon marad meg az Istennek szerelme abban?* Ki hallja meg a jótékonyásra buzdítást e kislelkű nemzedék között, mely már az alamizsna filléreit is sokalja és zúgolódva utasít el bennünket, ha nála a szeretet egyesületeinek támogatásáért kopogtatunk!? Pedig ha reformálni és boldogítani akarjuk a társadalmat, akkor nem koldus-alamizsnára, hanem állandó segítségre, önzetlen áldozatkésziségre kell elkészülnünk. Ti világ urai, nagy befolyásu, előkelő világi és egyházi férfiak, akiknek a véletlen szerencse születés és örökösödés folytán a világi vagyonból oly bőséges részt juttatott, hajlandók volnátok-e ez óriási birtokoknak egy részéről lemondani olyanok részére, akiknek meg a sors mostohasága folytán egy talpalattnyi földjök sincs? Nem ingyen, nem; amihez ti a régi gyakorlat és törvény értelmében jogos igényt formáltok, azt töletek senki sem akarja elrabolni, hanem tisztességes árért, tisztességes bérért, hogy a szegény, de dolgozni kész családok is némi tulaj-

donhoz, édes, bizalmas, meleg otthonhoz jussanak! Ti biborba és bársonyba öltözködő és mindennap vígan lakmározó világfiak, miért nem közlitek a ti fölöslegeteket azokkal a szegény nyomorultakkal, akiknek sem téli ruhájok, sem meleg szobájok, sem betevő falat kenyerek nincsen? Ti gazdag gyárosok, miért nem egyezkedtek a ti munkásaitokkal úgy, hogy a nyereségből ők is arányosan osztozkodhatnának? Avagy nem szünnék-e meg azonnal tőke és munka között a feszült viszony, mihelyt mind-egyiknek igazságos mértékkel mérnének s azt a munkást nem ösztökléne-e nagyobb lelkiismeretességre az a tudat, hogy maga is élvezheti munkájának gyümölcsét? Ha azt az urat és cselédjeit, azt az iparost és segédjeit nem csupán az a rideg pénz, hanem a kölcsönös testvéri szeretet fűzné össze egymással, nem lenne-e nagyobb áldás a fizetésen ép' úgy, mint a szolgálaton? Most még a keresztényen szeretet békés mederbe terelhetné azt a fenyegető áramlatot, mely az egész művelt világot, kiváltképpen a mi vén Európánkat elborítással fenyegeti, sőt még a nagy urak nevéhez fűződnek az a dicsőség is, hogy ők önként engedtek igényeikből a közjó érdekében, miként az hatvan évvel ezelőtt a jobbagység felszabadításakor történt; de ha az elnyomott néposztály hangos sóhajai érzéketlen hideg daczczal találkoznak, akkor a nyers erőszak és elkeseredettség iszonyu pusztulást zudít reánk, mely a műveltség, egyház, haza és társadalmi rend romjain tüzi ki a veres zászlót; amikor még az a vád is ér bennünket: Ti láttátok, de nem értettétek az idők jelét; timagatok nem akartátok a békés megoldást! Óh, vajha az önző érdekek eme vásári zajában meglátnánk a Krisztus vezéri alakját és meghallanánk az ő intését: *Arról ismerik meg mindenek, hogy az én tanítványim vagytok, ha egymást szeretitek!* Akkor földerülne reánk az aranykor, az a paradicsomi boldogság, midőn a párducz együtt legel a báránnyal, amikor a kardokból ekevasat kovácsolnak és a fegyházak, börtönök kiürülnek.

De csak úgy, ha a szocializmus harmadik oszlopa, szegletköve gyanánt ott áll *az erős hit*, mely a gazdagot és szegényt Istenhez vezeti.

Hit nélkül, az egyház mellözésével, sőt ennek ellenére, a szocializmus elfajul, kicsap medréből és rombol, pusztít fent és alant, a társadalom minden rétegében.

Annak a kapernaumi századosnak nyájas leereszkedését, fölsegélő szeretetét megszentelte a hit, a Krisztusban vetett föltétlen bizalom, mely tudja, hogy az Ur a távolból is gyógyíthat s mely jutalmul egyrészt az Ur dicséretét nyeri: *Bizony mondom néktek, még az Izraelben sem találtam ilyen nagy hitet*; másrészt célját eléri és hazaérve meggyógyult szolgáját üdvözölheti s azzal és egész háza népével együtt zengheti: *Áldjad én telkem az Urat és minden belső részeim az ő szent nevét. Áldjad én lelkem az Urat és el ne felejtkezzél semmi-nemű jótéteményeiről*. Így valósult meg a százados családi körében Isten országa; Ur és szolgája együtt áhitattal keresték és meg is találták a szeretet jó Istenét.

Ti nemes szívű, fenkölt gondolkodású férfiak és nők, kik buzgó igyekezettel, önzetlen szeretettel az anyagi javakból és boldogságból kitagadott szegény néposztály helyzetének javításán s a társadalmi jóllét megteremtésén fáradoztok: nemes szándéktokat nem vonom kétségbe, szent törekvéstek előtt készséggel meghajlom; de vigyázatok, ha Istenről megfeledkeztek és az evangéliomi hit csudaerejét lekicsinyelve akartok célhoz jutni, hiába harcoltok, sőt a jó ügynek csak kárára erőlködtek és a szocializmust önmagatokkal együtt elbuktatjátok, vagy, ami még veszedelmesebb, tág kaput nyitok a rombolásnak. Nagy eszméket hozott fölszínre a francia forradalom s ime, mikor a józan vallásosság ösvényéről letért, rémuralommá lett s vértengerbe fuladt; az Isten nevében megkezdett reformáció korszakot alkotó művét pedig diadalra vitte egy igénytelen szerzetesnek törhetetlen hitereje.

Ahol nincs hit, ott a szív meg nem nyílik a testvéri egyenlőség érzelmének; ott meg nem gyökerezik a fölsegélő felebaráti szeretet. Példákat hozhatnék fel, rámutathatnék a társadalmi nyomor szűrő töviseit gyomlálgató árvaházakra, kórházakra, játékonysági egyesületekre. Avagy

nem a rendületlen hitnek köszönik-e azok lételöket? Mutathatsz-e nekem csak egy oly intézményt is, mely a hitetlenség sivár talaján nőtt fel és áldásosan működik? Hit nélkül a szociális törekvés is tévutra jut; véres harczot, vadállati kegyetlenséget idézhet föl, de sikert nem fog aratni soha.

Mig ellenben, ha a gazdag a szegénynek jó példát mutat az istenfélelemben; ha együtt, karöltve kopogtatnak buzgó imádsággal a mennyország kapuján: e hit a gazdagot megőrzi az elbizakodottságtól, a szegényt pedig megvigasztalja, fekete kenyérét megízesíti s egyszerű hajlékába állandó lakóul a csöndes meglelégedést küldi.

*

Testvéreim az Urban! Nagy és korszerű eszme fölött elmélkedtünk ez órában. Röviden érintettük csupán a kérdést, nem részleteztünk. De nem is szükséges. Mi csupán a hívek figyelmét akartuk e nagy kérdésre irányozni; hogy az alázatosság, a szeretet és a vallásos hit terjedésével ez a társadalmi nagy feladat is közelebb jusson békes megoldásához s hogy ne legyen hiába a mi könyör-gésünk: Atyánk, jöjjön el a te országod!

Amen.

ZÁBRÁK DÉNES.

A MUNKÁS-KÉRDÉS.

— Vasárnapi. —

Szólj, Uram s én buzgón hallom,
Legyen meg akaratod.
Neved áldva magasztalom,
Szükségemet megadod.
Ígéd élet kenyere,
Táplálj, vigasztalj vele.
Amen.

Testvéreim az Urban! *Keressétek mindenek előtt Istennek országát és annak igazságát!* Ezt tűzi ki dicső feladatul hívei elé Krisztus Urunk. Az anyagi gondolkodás azonban ezt a magasztos célt eleitől fogva félreértette és gáncsolta. Ime — halljuk a gúnyos megjegyzést — az egyház folyton a *mennyországot* emlegeti, a tulvilági boldogság csillogó ábrándjaival igyekszik megnyugtatóni a lelkeket, a gyakorlati életről s annak sokoldalú követelményeiről pedig teljesen megfeledkezik; holott nekünk, mint földhöz kötött emberi lényeknek, a helyett, hogy vágyainkkal és reményeinkkel egy képzeletszülte tulvilágban kalandoznánk, első sorban is a mindennapi életre, anyagi jóllétünk emelésére, a társadalmi viszonyok rendezésére kellene figyelmünket fordítanunk. Művészet és tudomány, ipar és kereskedelem, vagyon és testi egészség, mind életbevágóbb kérdések, mint a bizonytalan mennyország képzelt örömeivel . . .

Mit feleljünk e lesújtó vádakra?

Lehet, hogy miként kezdettől fogva voltak, úgy ma is akadnak még a keresztyén egyházban kegyeskedő lelkek, eltévelyedett rajongók, akik a szent írás egyes ki-

jelentéseit — mint például: Ne szeressétek e világot, se azokat, melyek e világban vannak! . . Feszítsétek meg a testet, minden kívánságaival egyetemben! . . Az én országom nem e világból való . . . — félremagyarázzák, a világot és a társadalmat kerülik s élteket zárdai csendes magányban, böjtölésben és imádkozásban, önkínzásban és kegyességi gyakorlatokban töltik el. Ámde az ilyen kóros tüneteket ne írjátok a *keresztyénség* számlájára. Mert a valódi keresztyénség, nevezetesen evangéliomi egyházunk, az ilyen beteges rajongást mindenkor elítélte. Az a mennyország, amelyre Jézus utal, nem a felhők között lebeg s nem az utolsó ítélet után kezdődik, hanem itt van közöttünk, már e világban. A keresztyénség nem csupán mennyei *meghívást*, hanem földi *hivatást* is foglal magában, e világban él, bár nem e világból való. Krisztus, ki a mennyet lehozta a földre, nem azt mondja: Kerüljétek e világot, rejtsetek el magatokat sziklaodukba és sötét zárdai falak közé; hanem: Menjetek el mind e széles világra, tanítsatok minden népeket, vigyétek Isten országát a társadalmi életbe! Miként a főpapi imában olvassuk: *Nem kérlek azon, hogy e világból kivegyed őket, hanem hogy megőrizd őket a gonosztól.*

Tudjuk mi azt jól, hogy az üdvösség ragyogó örök korona, de küzdenünk érte itt e földön kell. A keresztyénség szép virág, mely égbe nő s kelyhét, leveleit a nap felé terjeszti ki, de gyökereit mélyen lebocsátja e földi életbe. A mennyei Jerusálem csak az előtt nyílik meg, aki itt alant dolgozik, fárad s minden erejét, tehetőségét a közjó érdekében híven kamatoztatja.

Földi életünknek eme gyakorlati feladatát, a lelkiismeretes munkásságot tárja elibénk mai evangéliomunk.

Máté 20, 1—16.

Keresztyén hívek! Ha a multkor a kapernaumi százados lélekemelő példájából kiindulva elmékedtünk a korrunkat mozgató szociális kérdés fölött, úgy a szőlőművesekről szóló mai példázat a szociális mozgalommal szerves összefüggésben álló *munkás-kérdést* tárgyalja. Ott is, itt

is a gyakorlati élet tárul elénk. S mint akkor, úgy ma is, fölolvastott evangéliomunknak gyümölcsessel gazdagon meg-
rakott fájáról csupán egy zöldelő ágat kívánok lehajtani,
fejtegetvén a hírlapokban, röpiratokban, társadalmi össze-
jöveteleken és népgyűléseken kisebb, nagyobb körökben,
fent és alant egyiránt napirenden levő

munkás-kérdést,

eme kettős intelmmel kapcsolatban:

1. Isten országában ne légy *naplopó*, de ne légy
2. *napszámos* sem.

Nem henyélni, munkásságra
Helyeztettem e világra;
Add hát, Uram, hogy míg élek,
Legyek hasznos, munkás lélek.
Amen.

1.

Ne légy naplopó Isten országában. Szokatlan ke-
mény kifejezés, de komoly igazságot tartalmaz. Vajha
mindegyikünk, bármely fokozatán áll is a társadalmi élet-
nek, jól szívére venné ezt az intést.

*Hasonlatos a mennyeknek országa a gazdaember-
hez, aki jó reggel kiméne, hogy munkásokat fogadjon
az ő szőlőjébe.* Ez a gazda maga az Isten, aki a napnak
— azaz földi életünknek — mindenik szakában megismétli
a meghívást: *Menjete el ti is a szőlőbe és ami igazsá-
gos, megadom néktek.* Jó reggel jelenti azt a kort, mikor
a munka megkezdődik. Munkára vagyunk teremtve mind-
nyájan. A munka a testnek és szellemnek együttes fára-
dozása, mely alól csupán a kisedek és munkaképtelen
aggok mentesek. A munka edzi a testet, nemesíti a lelket,
megteremti az anyagi jóllétet, megszenteli az egyes em-
ber és a társadalom életét, megalégedést, boldogságot szül.

Talán fölösleges is megjegyezni, hogy munka alatt
az a hivatás értendő, melyet az Ur számódra kijelölt és
nem csupán az a munkás, aki kapát, gyalut, kalapácsot
forgat kerges kezeiben s gyárban, műhelyben, vagy szántó-

földön foglalatostokodik, hanem az is és főképpen az, aki szellemi tehetségével szolgálja a közjót. Tisztelet, becsület a legigénytelenebb kézművesnek is, ki feladatát híven teljesíti, de ne kicsinyeljétek azt a munkát sem, melyet a fej végez s mely sokkal előbb fölemészti az ember testi és lelki erejét, mint a legnehezebb kézimunka.

Munkások nem csupán az ugynevezett negyedik rendben, hanem a társadalom mindegyik osztályában vannak. De vannak ám *naplopók* is fent és alant egyiránt.

Miért álltok itt egész napon át, hivalkodván? Így feddi a gazda a piacon tétlenül fel s alá járkáló munkásokat. S hányan vannak ma is, köztünk is ilyen hivalkodók, akikhez e kérdést intézhetnénk? Akik inkább éheznek és rongyoskodnak, inkább minden önérzetet levetkőzve koldulni járnak, sőt lopnak, rabolnak is, sem-hogy tisztességes munkával keressék kenyeröket.

Azok a példázatbeli kérdezettek így felelnek: *Mert senki sem fogadott meg minket.* Elismerem, keserves helyzet, midőn valaki dolgozni szeretne, de nem kap alkalmazást. Tudom, hogy százakat, ezreket a kétségbeesés örvényébe, avagy a bűn fertőjébe kerget a kízó éhség, a meztelen nyomor; s ha valamely még oly szerény állás, vagy foglalkozás jön is üresedésbe, százával tolakodnak a kérelmezők, pedig csak egy nyerheti el azt; a többi várhat, nyomoroghat tovább, míg a véletlen szerencse nem juttat neki is egy falat kenyeret. Bizonyára helytelen és beteg az a társadalmi berendezés, amely dolgozni kész eleméit alkalmazni nem képes. De sokkal nagyobb számban hivalkodnak a piacon az olyanok, akik nem *akarnak* dolgozni, az igazi naplopók, akár rongyokban, akár divatos öltönyben álljanak is azok előttünk; akár könynyelmű ifjak és férfiak legyenek is azok, akik a komoly gondolkodástól és lelkiismeretes kötelességteljesítéstől irtóznak, akár felületes hajadonok és házi asszonyok, akik a hiúságon és élvezethajhászáson kívül egyéb feladatot nem ismernek; akik egy régi híres predikátor szavai szerint olyanok, mint a mezei liliomok, melyek nem munkálkodnak és nem fonnak, de mégis szebben öltözködnek, mint Salamon az ő királyi dicsőségében.

Ha a munkásosztály körében itt-ott manapság oly szívfacsaró a nyomor, oly hangos az elégedetlenség, annak okai a legtöbb esetben éppen azok a henye munkások, akik dolgozni nem akarnak, de annál hangosabban kiabálnak és a társadalmi rend felforgatásával fenyegetőznek; vagy pedig arczuknak verejtékével szerzett heti keresményöket már szombat este dorbézoló társaságban eltékozzolják s családjokat a legrettenetesebb inségben vergődni engedik. Aki nem dolgozik, az hát ne is egyék; e mondat a lomhák jól eszökbe vegyék, mondja az apostol intése után készült példabeszéd. Ismered bölcs Salamon intelmeit, aki a restet a hangyához küldi, hogy tanuljon és így szól: *A részeges és dobzódó szegény lészen, szakadozott ruhába öltöztet az alvás . . . Vagy: A rest embernek mezejénél elmenék és az esztelennek szőlője mellett és imé, mindenütt fölverte a tövis és színét elfedte a gyom; és kögyepüje elromlott vala.*

A korunkban annyira fenyegető munkáskérdés megoldása nem csupán a munkaadók, gyárosok és nagybirtokosok méltányos gondolkodásától, hanem javarészen a munkások lelkiismeretes kötelességteljesítésétől is függ.

Mivel pedig mai példázatunk Isten országáról beszél s az Ur szőlőjében való munkálkodást is kötelességünké teszi, ne feledkezzél el tulajdon lelki üdvösséged munkálásáról sem. Társadalmi működéseden, csekélyebb, vagy jelentősebb hivatalodon csak úgy lesz áldás, ha önmagad művelésén, Istentől nyert szép talentomaidnak kifejlesztésén, rút szenvedélyeid és féktelen indulataid kiirtásán, önfegyelmzéseden híven fáradozol. Szorgalmas munkásság és istenfélelem összetartoznak, mint virág és harmat, mint himes rét és hüvös patak; egyik a másik nélkül elhervadna, céljt tévesztene. Imádkozzál, dolgozzál s életedre áldás száll! A vallásosság által megszentelt munkának *jutalma* sem maradhat el. De épen itt, a jutalom, a jól megérdemlett bér kérdésénél halld meg a komoly intést:

2.

Ne légy napszámos Isten országában, aki csupán csak a kialakudott tiz pénzért dolgozik s kaján szemmel,

irigykedve nézi felebarátjának kedvezőbb helyzetét és vagyoni előmenetelét.

Igaz ugyan, hogy a munkás méltó az ő jutalmára és a munkabér lelketlen visszatartását és megcsönkítését már a durva erkölcséről ismert középkorban is a hét halálos vagy fő bűnök közé számították. Isten országában is a küzdőt és szenvedőt dicső jutalom biztatja. *A jótéteményben pedig ne restüljünk meg, mert a maga idejében aratunk, ha meg nem restülünk Azért erősen és mozdulatlanul álljatok tudván, hogy a ti munkátok nem hiábavaló az Urban.* De vigyázz, hogy napszámossá ne légy s a rút kapzsiság s önző érdek el ne vakítson, el ne fojtsa benned a méltányosság és testvéri szeretet érzetét.

Mai evangéliomunknak is egyik legkiválóbb része a munkadij kifizetése. *Mikor pedig beestveledék, monda a szőlőnek ura az ő vinczellérjének: Hívod elő a munkásokat és add ki nekik a bért, az utolsóktól kezdve mind az elsőig. Az est alatt ne értsük okvetlenül az élet estjét, a halált, hanem a napi munka befejezését. És a tíz pénz, vagy helyesebben egy denár, a napi munkabér, nem csupán az örök üdvösséget jelenti, hanem szorgalmunk gyümölcsét itt e földön, Istennek már e világon élvezett különféle áldásait. Él még a jó Isten s hozzá nem hiába imádkozunk a mindennapi kenyérért. Aki dolgozni szeret, mindig kap az kenyeret. Ámde a példázatbeli első munkások napszamos érzületét, melynél fogva azok folyton a napnak terhét és hévségét emlegetik s kapzsiságukban, irigységekben munkástársaik szerencséje miatt zúgolódnak, a mai példázat is határozottan elítéli.*

Avagy Péter, ki reggeltől estig fáradozott az Ur szőlőjében, nagyobb jutalomra tarthat-e igényt, mint Pál, aki csak a napnak harmadik órájában szerződött a munkások közé s ez viszont dicsőbb koronát követelhet-e, mint az a keresztfán csüngő lator, aki csak a tizenegyedik órában tért meg? Helyeselhető-e a zsidóknak ama szükkeblü felfogása és vérlázító irigysége, melynél fogva a keresztyén vallást csak azért nem fogadták el, mert az zsidónak, pogánynak, férfiunak, nőnek, gazdagnak, szegénynek *egyenlő*

üdvöt ígér? Ez a haszonlelés, ez a napszámos kapzsiság, mely a napibéren túl semmiféle magasabb eszményig és a közös jóllét gondolatáig fölemelkedni nem tud, ez dúlja fel köztünk is a társadalmi békét, ez idézte föl a tőke és munka, a gazdagság és szegénység, a felsőbb és alsóbb néposztályok között kitört áldatlan és fenyegető harcot. És ha a multkor a szociális kérdés fejtegetése alkalmával rámutattunk a gazdagok és előkelők gyarlóságaira, úgy most a munkásosztály hibáit és végzetes tévedéseit sem hallgathatjuk el. Az a munkás gonosz szemmel nézi, irigylit munkaadójának előmenetelét. Én izzadok, fáradok — ugymond — a füstös, egészségtelen gyári levegőben kockáztatom életemet a zakatoló gépkerekek közt s a hasznot más teszi zsebre. Gyűlöli gazdáját, aki után él, annak megkárosítására törekszik s vele szemben bérigényeit egész a lehetetlenségig fölcsigázza. Azt már nem éri föl észszel, hogy azt a gyárost, aki talán egész vagyoniát fektette üzletébe, a nagy kockázatért szintén megilleti a nyereség és hogy annak a munkaadónak előmenetelével a munkások sorsának javulása is összefügg, míg annak bukása ezeket is veszedelembe dönti. Ha a túlhajtott bérémelést megtagadja a munkaadó, lehet, hogy a munka beszüntetése folytán ő maga tönkre megy, de hisz' akkor a munkások is kereset nélkül maradnak; ha pedig megadja azt, kénytelen az árakat fölemelni, ilyenformán úgy az élelmi, mint a ruházati és egyéb használati czikkek annyira megdrágulnak, hogy a munkás nagyobb bevételét csakhamar elnyeli a nagyobb kiadás és a mozgolódásnak semmi más eredménye nem lett, mint a megélhetés megnehezítése. Ily viszonyok között nem csuda, ha a nemzeti ipar és kereskedelem is, mint a jóllétnek egyik nevezetes forrása, lassanként kiapad; mert a régi vállalatok elgyengülnek, ujakba pedig a munkásosztály megbizhatatlansága miatt senki belekezdeni nem mer. S midőn így munka hiányában az a szegény alsóbb néposztály a csillogó igéretektől elkábítva, messze idegen földre vándorol s azt hiszi, hogy ott meggazdagodási vágya azonnal teljesül, többnyire keservesen csalódik és vagy sirját leli ott az idegen nép között, vagy — miként az nem egyszer meg-

történt — a legrettenetesebb nyomortól lesújtva a hűtlenül elhagyott édes hazába visszatérni kényszerül. Ami hajdan a kigyó volt a paradicsomban, az ma a kapzsiság és irigység az Urnak szőlőjében, a társadalmi életben és Isten országában. Higyjétek el, nem a magas bér, a túlcsigázott követelés, hanem a józan takarékoság és csendes megelégedés biztosítja a boldogságot. Ki megelégszik sorsával, ne cseréljen királyával! Aki megkapta a maga tíz pénzét, adjon hálát összetett kézzel a szeretet és kegyelem Istenének s ne nézze folyton irigy szemmel másoknak talán kedvezőbb, talán könnyebb helyzetét. A talentumok kiosztását bizzuk a bölcs Istenre; mi a nekünk juttatott testi és lelki erők mértéke szerint igyekezzünk azt a helyet, ahova az Ur rendelt, lelkiismeretesen betölteni.

Hálás szívvel megköszönöm,
 Uram, mit nekem adtál;
 Csendes szívvel nélkülözöm,
 Mit tőlem megtagadtál.
 Minden állás nyújt vig órát,
 Minden állás terhet ró rád.

S mindezek fölött gondold meg, hogy te nem emberek szeme előtt, hanem mennyei Atyád parancsa szerint szolgálsz. Ő hiv a szent munkára, őtőle nyered jutalmadat is, itt és a más világon.

Ha mindkét részről, fent és alant a józan belátás és a méltányosság vezérelné az elméket, akkor a szociális kérdés a munkaadók és munkások jogos érdekeinek figyelembevételével mihamarabb békés megoldást nyerne, nem fenyegetné rombadöntéssel anyagi és szellemi jóllétünket s nem törne örült vakmerőséggel a társadalmi rend ellen.

Halljátok meg a mennyei Atyának nyájas hivatását, jöjjetek munkálkodni az ő szőlőjébe, vetkőzzétek le a földhöz ragadt anyagi érzületet és a rút irigységet és segítétek orvosolni a már-már elmérgesedő társadalmi bajokat; bizván az Urnak amaz ősrégi, de mindenkor igaznak bizonyult ígéréteiben: *Én pajszod vagyok tenéked és a te jutalmad felette igen bőséges.*

Amen.

ZÁBRÁK DÉNES.

HÁZASÉLET.

— Farsangi. —

1. Tim. 4, 1—3.

Boldogságra vágyik minden lélek. Keresi, kutatja az ide vezető útát-módot. Pedig talán nincs is rá szükség, hogy olyan nagyon kutassa, keresse. Hiszen a jóságos Gondviselő már az első emberpárt rávezette. *Nem jó az embernek egyedül lenni* — mondá — *szerzek néki segítő társat, hozzá illőt.* És alkotott asszonyt az ember csontjából. Oly szoros, benső viszonyt létesített ezzel a házastársak között, hogy *elhagyja a férjü az ő atyját és az ő anyját és ragaszkodik feleségéhez és lesznek egy testté.* Az Isten, a tökéletes tiszta lélek, maga akarta ezt így. Ő oltotta bele az emberi szívbe a kiolthatatlan vágyat a családi otthon után.

Költők, kik az emberi lélek nemes, magasztos vágyainak ihletett lélekkel szoktak kifejezést adni, elragadtatással szokták zengeni a szeretet által megszentelt családi kör boldogító voltát s a tiszta érzületű embereknek ez után való sóvárgását.

Millió meg millió egyszerű ember leghőbb vágya nyilatkozik meg pl. e szavakban:

Ád az Isten egy kis kunyhót, ád az Isten majd nekem,
Benne lesz meleg kandallóm, feleségem, gyermekem.

Hány, de hány magas szárnyalású léleknek — kik hivatva vannak, hogy honfitársaik vagy hitsorsosaik széles körének érdekei fölött őrködjenek, azokért, ha kell, nehéz tusákat vívjanak, közben méltatlan bántalmakat szenvedjenek — nyújt igazi fölfrissülést, ád győzhetetlen erőt a csendes, békés otthonnak néhány órai nyugalma! E nagy

lelkeknek a családi élet áldásai iránt való elismerését elragadtatással fejezik ki a költő e szavai:

Zúgjanak bár künn a vészek,
Csak ez a kis enyhe fészek
Ez maradjon mindig épen:
Szívem a bajt könnyen hordja:
Férfi az élet gondja.

— — — — —
Itt, enyelgő kis családom
Közt, van az én jó világom;
Künn borong bár a magasban:
Itt örökké csillagos van.

(Arany)

De nem szándékom nekem most a családi élet áldásait minden vonatkozásban rajzolni; elégségesnek tartom, hogy rámutattam arra, mennyire vágynak a legjobb lelkek a családi élet után és mennyire becsülik azt.

Ma inkább azokról a tünetekről szándékozom beszélni, amelyek azt látszanak bizonyítani, hogy itt van az a Pál apostol által megjövendölt utolsó idő, amikor *némelyek elszakadnak a hittől, hitető lelkekre és gonosz lelkek tanításaira figyelmeztvén. Hazug beszédűeknek képmutatása által, kik meg vannak bélyegezve a saját lelkiismeretükben, akik tiltják a házasságot.*

*

A teljesen benső és bizalmas családi otthon megalapítója, megszentelője a Jézus Krisztus által hozott válás. Igaz, előtte is volt családi élet; de nem volt, nem lehetett az igazán benső, igazán békés, igazán boldog; mert a férfi több nővel is megoszthatta szerelmét, szeretetét. Ez a családi élet tehát nem volt egy férfinak és egy nőnek kizárólagos és teljes életközössége az egész élet tartamára. A családfőnek szeretetéért versenyeztek, nem, nem jól fejeztem ki magamat, mert azt kellett volna mondanom, hogy versengettek a családjában élő nők. Ez a versengés hogy mennyi irigységet, gyűlölséget, most elfojtott, majd lángoló boszút szült, mennyi égető könnyet ontott a nőknél, mennyi gyötrelmet okozott a férfinak: nehéz, de mégsem lehetetlen elképzelni.

Csak az egynejuség, egy férfinak egy nővel, az élet minden viszonyára kötött, kizárólagos és élethossziglan tartó szövetsége hozhatja létre a teljes hármóniát két lélek között; kovácsolhatja megtörhetetlenné az életközösséget; fokozhatja önfeláldozássá a szeretetet. Csak a keresztyén házasság lehet okos mérséklője, fegyelmezője a szenvedélyeknek; melegágya, nevelő dajkája, ápolója mindazoknak az erényeknek, amelyek igaz alapjai az egyes családok és a nemzetek jóllétének, békességének és üdvös fejlődésének. Éppen ezért bátran mondhatjuk, hogy a komolyan gondolkozó emberek közös meggyőződését fejezte ki Pál apostol akkor, amikor azt mondta: *Tisztességes minden tekintetben a házasság* (Zsid. 13, 4.).

És ez a nagy erkölcsi érték több oldalról meg van támadva. Harcz indult ellene, mely alá akarja szállítani értékét; csökkenteni vonzó erejét. Rendszeres izgatás, hajsza folyik a minden tekintetben tisztességes keresztyén házasság ellen. Két nagy, erős szellemi irányzat: a pápaság és a szociálizmus indították és vezetik a harczot. A pápaság háborút indított a múlt évben az előbb általa is minden tekintetben tisztességesnek tartott, úgynevezett vegyes házasság ellen. A szociálizmus pedig az emberi nemtelen indulatokra támaszkodva, a szabad szerelem jogát hirdeti és követeli, hogy az így származott gyermekek fölnevelésének gondját aztán vegye át és a szülék kötelességeit teljesítse az állam. Hisz' gyermekek nélkül is nehéz megélni, azokkal meg valóságos nyomoruság és gyötrellem az élet. Amit keresünk: költsük magunkra; élvezzük a kínálkozó gyönyöröket . . . Ilyen formán hangzanak az új evangéliom elvei. Ezek bizony nem kívánnak önfeláldozást; ellenkezőleg önbálványozást hirdetnek, a testnek bálványozását.

Példára, szerintök okos, meggyőző példára is hivatkoznak. Hivatkoznak is, de csak olyanra, ami e világ szerint okos. Rámutatnak arra, hogy lám a római katolikus egyház az által, hogy papjait nőtlenségre kötelezi, menti őket a családi életnek, a gyermeknevelésnek minden gondjától; gondtalan urakká teszi őket.

Kétségtelen, hogy rossz, igen rossz példát állít a római

katholikus egyház papjainak nőtlenségével mindazok elé, akik inkább a testnek, mint a léleknek élnek; akik a testet táplálják az ő kívánságaiban; akik szeretik a kényelmes életet.

Igaz, hogy talál a pápa ürügyet a bibliában. Pál apostol ugyanis ezt mondja: *Aki házasság nélkül van, arra visel gondot, ami az Uré, mimódon kedveskedhessék az Urnak; aki pedig feleséget vett, a világiakra visel gondot, mimódon kedveskedhessék a feleségének. Aki nem ment férjhez, az Ur dolgaira visel gondot, hogy szent legyen mind testében, mind lelkében* (1. Kor. 7, 32—34.).

Igen, de e szavak világosan csak azokra vonatkoznak, akik *Isten által nőtlen, illetőleg házasságon kívül való életre rendeltettek*. Azokra, akik komoly vizsgálódás után szentül meg vannak arról győződve; tehát akiknek nem kell e tekintetben erős harczot, meg-megújuló harczot vívni a test és vér ellen. Azokról mondja ezt az apostol, akik nem is okoskodnak a fölött, hogy mi a czélszerűbb: házasságban éljenek-e, vagy azon kívül? Az ilyenekre nézve mi, református keresztyének is helyesnek és üdvösségesnek tartjuk, ha házasságon kívül élnek. Ezért van, hogy mi — bár teljesen tisztában vagyunk azzal, hogy rémségesen rontó hatása van a római katolikus papi nőtlenségnek — nem estünk a másik túlságba, nem mondtuk ki, hogy minden papnak, kivétel nélkül, meg kell nőszülnie. Nem; lehetnek és vannak is, akiket Isten házasság nélkül való életre rendelt s ezek így lehetnek igazán nagy hasznára Isten országa ügyének, mint lelkészek, diakonusok és diakonisszák. Készséggel elismerjük, hogy Pál apostol is, úgy amint élt, nőtlenül, sokkal nagyobb eredményyel működhetett, mint ha családja egy bizonyos helyhez kötötte volna. Bár Pál apostolra nézve meg kell jegyeznünk, hogy ő *a jelenvaló szükség miatt*, tehát a helyzetére, hittedesztő, misszionáriusi hivatására való tekintettel mondta, hogy *jobb neki nőtlenül maradni* (1. Kor. 7, 26.).

De ugyancsak Pál apostol mondta azt is, hogy *jobb házasságban élni, mint égni* (1. Kor. 7, 9.). Már pedig, ha házasságon kívül való életre vannak kötelezve kivétel

nélkül azok is, akik Isten által erre nincsenek elrendelve; akiknek nem adta az Isten a teljes önmegtartóztatás ajándékát: akkor ezek nyilván égnek ebben az áldatlan helyzetben. És ez az erőszakolt, de teljességgel visszás állapot a képmutatásnak, a titkos bűnöknek egész a becstelenségig menő fokozatait szüli. Apák, anyák lesznek ezrek és ezrek a templomok mellett, a nélkül, hogy férj és feleség volnának; születik ezer meg ezer gyermek és nincs neki becsületes apai neve. Lesznek botrányok, mikor anyák gyermekeikkel szélnek eresztetnek. Mert ha az előzmények se maradhattak titokban, hogyan lehetne az ily eseteket elrejtteni a világ szeme előtt?!

. . . És a nyilvánosságra jutott rossz példák sok ezer és ezer embert vonzanak, úgynevezett vadházasságra vezetnek; mert — vélik — ha annyi ezer meg ezer ember tisztességének mit sem árt a hasonló viszony, hogyan árt-hatna az ő tisztességöknek, kik nincsenek is arra külön elhíva, hogy a tiszta élet apostolai legyenek! Jelszóvá, zászlóvá lesz immár a szabad szerelem, aminek nyomában elveszti nemes erkölcsi értékét a tisztességes házasság; kivész a lelkekből a családi kört átható eszményiség, önfeláldozó odaadás és züllik az erkölcs. Mind többen lesznek férfiak, akik nőtlenek maradnak, de nem azért, hogy önmegtartóztatásban éljenek, hanem hogy több pénz szórhassanak a test szenvedélyeinek kielégítésére s mindenre, ami ezzel együtt jár. Mind többen lesznek nők, akiknek nem az az ideáljuk, hogy *egy* nemes gondolkozású férfi oldalán csendes családi körben, nemes egyszerűségben élvezzék a házastársi és anyai örömeket s boldog örömmel hordozzák a családi élet ezer apró és nagyobb gondját, szelid és csendes lélekkel ékesítvén magukat; hanem mindig csak azon jár az eszök, oda irányul minden törekvésök, hogy divatosan öltözködve, külső ékességgel, hajoknak fodorgatásával, drága ékszerek felrakásával, könnyelmű és kihívó magaviselettel minél több férfit meghódítsanak és kizsákmányolhassanak.

És óh mennyi titkos és nyilvános bűn jár együtt az ily léha étellel! Mennyi támadást intéznek e testi egyének a tisztességes házasságok ellen és hányat rombadöntenek!

Bizony a hittől való elszakadás jelei ezek. És sajnos, mind egyre többen lesznek, akik hallgatnak a hitető beszédekre. Mind többen lesznek, akiknek megbélyegzett a lelkiismeretök.

*

Hol keressük hát a nemes örömeket, az igazi boldogságot? A kényszerített egyedüllétben-e, melyben lapangva, mintegy hamu alatt égnek a vágyak; ha pedig kitörve, nyilvánvalókká lesznek: botrányt és szégyent zúdítanak fejünkre? Az egyedüllétben-e, melyben az ember csak az elkényeztetett *énre* gondol s önzővé, rideggé lesz, szinte ellenségévé önmagának és másoknak? Vagy talán inkább ott keressük, ahová utal bennünket a Teremtő által belénk oltott alaptermészetünk: a meghitt, bizalmas családi körben, a legnemesebb érzelmek és cselekedetek melegágyában?

Igen, igen, itt keressük a nemes és állandó örömeiket. Itt fakadnak azok az örömök, amelyeknek nyomában nem jár féltékenység, gyűlölködés, pusztulás, a lelkiismeret háborgása, késő keserves bánat. Itt nyílnak számunkra a legnemesebb erényeknek színes, illatos virágai. Ne hallgassunk azért azokra, akik elszakadtak a hittől, akik megbélyegzett lelkiismerettel meg akarják tiltani a házasságot. Ellenkezőleg valljuk és kövessük Pál apostol elvét: *Tiszteletes a házasság minden tekintetben.*

Amen.

KIS JÓZSEF.

AZ ÖRÖM RÓZSÁI KOZT.

— Farsangi. —

Péld. 14, 13. *Nevetés közben is fáj a szív és végre az öröm fordul szomorúságra.*

Csak néhány hete, hogy szent áhítattal és vallásos örömmel ültük meg karácson ünnepét. Lelki szemeimmel még most is sokszor látom a kedves karácsonfát s valahányszor eszembe jut, megjelenik előttem az a fényes csillag, amely egy új világ születését jelezte s fülemben hangzik a bölcsődal, mely édes álomba ringatta lelkünket.

De a reménység fája mögött ott látom a sötét keresztet is. Ugy tetszik, mintha az a fényes csillag lefutna az égről, azután örök éjszaka borulna a földre, melynek ijesztő csendjét csak a virrasztók szomorú éneke, hangos siratása zavarja meg. Bizony a bölcső és koporsó, élet és halál között haladunk mi, nem is gondolva arra, mikor születünk, mikor halunk meg, élünk és vigadunk, mert hát farsang van s ilyenkor a lét és nemlét kérdését nem szokás feszegetni.

Ki emlékeznék most a multra, ki törödnék a jövővel, mikor a jelen olyan édes!?

Pedig a fényesen kivilágított báltermeknél sokkal szebb az az egyszerű hajlék, melyben az evangéliom örök világossága ragyog; pedig a vig zenénél sokkal andalítóbb az az orgonaszó, melynek mélabús hangjai mellett lelkünk Istenhez emelkedik; pedig a sok léha beszédnél sokkal értékesebb az az elfojtott sóhajtás, mely itt a szíved mélységéből fakad . . .

Elhiszem én azt, hogy ott a zajos mulatságban nem gondolsz másra, csak hogy mennél jobban mulass. El-

hiszem én azt, hogy ott a lelked hallgat, csak a tested él, csak a szíved beszél; de itt, mikor e szent falak visszaverik Istennek ígését s a megfeszített ártatlanság mintha szemrehányólag mondaná: Mindent hallottam, mindent láttam, tudom még a gondolataidat is: lehetetlen, hogy egyszer-másszor el ne pirulj, hogy ne kapj önkéntelenül a szívedhez: vajjon nem törött-e vagy egy szűrő tövis bele?

Itt, itt érzed csak, itt tudod csak, hogy *nevetés közben is fáj a szív.*

*

Tövis között terem a rózsza. Miért van az, hogy a legszebb, legillatosabb virág a legveszedelmesebb? Azért, hogy ne merjen hozzányulni, ne merje leszakítani senki? Óh nem, korántsem? Hiszen a virágnak az is egyik rendeltetése, hogy koszorút, bokrétát kössenek belőle. Azért tövises a rózsza, azt hiszem, hogy az ember többre becsülje s kíméletesebben bánják vele. Aki durván, mohó vágygyal akarja rakásra tépni, annak megszúrja, megvértzi a kezét, úgy boszulja meg magát.

Az emberi élet boldogságának rózsája — hogy ezzel a hasonlattal éljek — az öröm, a lelki-testi élvezettel együtt járó szórakozás, S erre a legalkalmasabb idő a tél.

Ugyan kinek jutna eszébe tavasszal, vagy nyáron estétől reggelig benn ülni négy szűk fal között? Mennyivel vonzóbb akkor a szabad természet! Szívesebben hallgatjuk zöld erdők árnyékában a madarak dalát s mennyivel inkább gyönyörködünk az illatos, élő virágokban, mint a kézzel csináltakban! Mennyivel egészségesebb, lelket üdítőbb a mezei munka, vagy egy séta a szabadban a fárasztó, szédítő táncznál!

De most, mikor a csikorgó hideg miatt az ember alig mer kibujni a fűtött szobából, mikor egy nagy temető az egész természet, kinek volna kedve ott kinn a nagy temetőben bolyongani?

Igen, most az ideje a farsangnak, az örömnek.

Ámde ez az öröm csak akkor lehet igazi öröm, mely testet, lelket egyformán üdít, ha az ember mértékletesen, óvatosan élvezzi; mert sok a jóból is megárt.

Aki egy farsangon egész életére ki akarja venni belőle a részét, annak kezében méreggá válik a pohár, mely vagy egyszerre, vagy lassan, de bizonyosan megöli s a rózsza tövissé válik, melynek szűrő fájdalmát hordani fogja szívében a sirig.

Lelkem előtt a vidám farsangban is szomorú képek vonulnak el.

Látom az ifjút, aki nem tudva uralkodni bűnös szenvedélyein, megindul a lejtőn; nem néz se jobbra, se balra, se előre, se hátra; nem hallgat az édes apa, édes anya intő szavára, a testvérek jajkiáltására, rohan vakon a feneketlen mélységbe, míg testben-lélekből összezúzva, összetörve, száz sebből vérezve, eszméletlenül terül el a többi áldozatok között . . .

Látom a leányt, akit a szülék úgy ápoltak, mint valami virágházi kényes növényt, látom, amint elszédülve a sok tömjénezéstől, elesik a sima parketten . . .

Látom a könnyelmű férjet, aki a kártyaasztal mellett koczkára teszi vagyonát, becsületét; s mikor tudatára ébred, hogy nyomorba, gyalázatba taszította családját: önzésével vet véget életének . . .

Látom, látom a nagy fényben mindazokat a lézengő árnyékokat, kiknek gyászjelentését nap-nap után olvassuk a hírlapok bűnügyi, törvényszéki hírvonatában, akiket csak a késő bánat tanított meg arra, hogy tövis között terem a rózsza . . .

De vannak a mi örömünk rózsafájának még nagyobb, még szűrőbb tövisei is.

Találkozol valakivel, a gyönyörök virágos kertjében, meghódítottad a szíved tiszta szeretetével s ő is viszont szeret. De a szülék önzése, vagy valami egyéb akadály nem engedi, hogy egymáséi legyetek, hogy az oltár előtt örök hűséget esküdjete s édes reményed rengő rózsafája hervad napról-napra, szívedben nem marad belőle más, mint a fájó lemondás gyilkos tövise.

Hittél a szép szónak, mit az első fellángolás pillanatában susogott füledbe a sátán; elmúlik a farsang, eljön a másik, a harmadik, de akit úgy vársz, nem jön soha vissza; a boldogság rózsája arczodon is, szívedben is el-

virít s menyasszonyi koszoru helyett töviskoszorut tesznek fejedre a rávatalon.

Ott vagy a zajos mulatságban. Egyszerre a zene vidám hangjaiba belesir a lélekharang, vagy belezúg a vészharang kongása. Valami sötét balsejtelem fogja el a szívedet: vajjon nem a tieid közül haldoklik-e valaki? Vajjon nem a te házadat fenyegeti-e az elemi csapás? S jókedvednek megfeszített húrja egyszerre kettépattan. Elhallgatsz, mint a hegedű, mikor leszakad róla a húr . . . Ugy-e, úgy-e, *nevetés közben is fáj a szív.*

Dőzsölsz mindennap. Elhanyagolod kötelességedet. Haza mégy az öröm forrásától nehéz fejjel, üres zsebbel. S mikor eloszlik a mámor, érzed, mintha valami úgy szűrná, úgy szűrná a szívedet . . . A széttépett rózsák tövise ez: a lelkiismeret.

Fényes, drága ruhában sietsz a vigalom helyére. S egyszerre csak feléd tárja éhségtől kiaszott karjait egy rongyokban didergő koldus, egy árva . . . S egész este, egész éjjel ott látod magad előtt azt az éhező alakot, mint valami kísértetet. Valami bánt. Valami keserűt érzesz a pohárban . . . A szíved mintha azt dobogná: Nézd, amíg te mulatsz, tánczolsz, szórod a pénzt, ott künn az utcán, a csikorgó hidegben ezrek dideregnek, pusztulnak el éhen, mezitelen. S az öröm rózsái közt felsziszszensz, mint akinek tüske szúrja meg a kezét. Igen, tüske: az önvád és a részvét.

Mulass, minden órának leszakaszd virágát, élj az idővel, mert a jó időtöltés, kellemes szórakozás soha sem volt, soha sem lesz bűn, azért nem ítél el sem Isten, sem ember; de a mulatságban is légy ember a szó szoros értelmében.

Gondolj Istenedre, magadra, elhagyatott embertársaidra, akiket úgy kell szeretned, mint önmagadat. S légy bár fényes bálteremben, légy bár vig társaságban terített asztal mellett, próbáld meg mindig, mindenütt, tudsz-e igaz szívvel imádkozni? Ha nem, akkor hagyd ott a keringő párokat, hagyd ott a tele poharat, menj haza, sird ki magadat, hogy el ne jöjjön az idő, mikor sírnál, de késő lesz.

Szedj illatos rózsákat,
Mig tart a szép nyár;
Becsüld meg az órákat . . .
Az idő eljár.

Igen. Szedj illatos rózsákat, mig tudsz örülni az életnek, mig az ifjui tűznek izzó napsugara hevíti lángoló szívedet. De becsüld meg a drága időt, becsüld meg magadat, hogy a tövis meg ne sebezzon; akkor megbecsülnek az emberek s megáld az Isten, a mi Istenünk.

Amen.

ROZSONDAY KÁROLY.

AZ IDŐJÁRÁS AZ ISTEN MŰVE.

— Téli. —

Jób 37, 6. *Minden ember kezét lepecsétli,
hogy megismerje minden ha-
landó, hogy az ő műve.*

Az ember nemes önérzetének egyetlen igaz alapja az a tudat lehet, hogy a természeti világ tüneményeinek, jelenségeinek okát vizsgálhatja, nagyjából földerítheti s megértheti. Ami büszkeségét ezen túl növeli, az már a hiúság, az elbizakodottság, mely magában hordja a megszegyenülés csiráját; mert *valaki magát felmagasztalja: megaláztatik*. Felmagasztalja pedig az ember magát nemcsak akkor, midőn öntelten nagyobbnak képzei magát más halandó társainál, hanem akkor is, midőn azt állítja, hogy őelőtte már nincs természeti titok, ő már mindent tisztán lát, hogyan s miért történik.

Igy különösen az ugynevezett természettudósok nagyra vannak a maguk tudásával s szinte bizonyosra veszik, hogy ha mindenki az ő bölcseségök után indulna, napról-napra a legpontosabban alkalmazkodhatnék a bekövetkezendő időjáráshoz. Mert ők látják előre, mikor lesz csendes idő, mikor zivatar, mikor következik eső, hó, mikor szárazság, mikor meleg s mikor hideg. Szó sincs róla, hogy egyes jelenségekből meg ne tudnák néha előre jósolni a következő időt. Hisz' azt már a régiek is tudták, például, hogy *mikor veres az ég alja, szél lesz*. De mely ingatag még e tekintetben is az emberi bölcsesség, mutatja az a számos csalódás, mely időjósaink állításait követni szokta. Ez a bölcsesség tehát és az ezen alapuló elbizakodottság éppen nem óhajtható valami.

De ép' úgy nem óhajtandó az a rövidlátóság sem, mely az időjárás magasabb intézőjét teljesen megvetve, úgy beszél arról is, mintha emberi mű volna; kifakad az eső, ki a szárazság, ki a szélcsend, ki a vihar ellen, leszólja a forróságot nyárban, le a hideget télben.

Szeretném, ha mi e gyarlóságoktól megtisztulnánk s ne felednénk soha, amit szent leczkénk mond, hogy *az időjárás az Isten műve.*

Szolgáljon e mostani szent elmélkedésünk is ennek megismerésére, belátására.

*

Jób pátriárka történetét ismeritek. Isten nagy próbának vetette alá. E próbák közepette körülveszik barátai s meg akarják győzni a vergődő lelkűt arról, hogy zúgolódásra oka nem lehet, mert Isten szabadon rendelkezett vele. Ha panaszkodik, ha zúgolódik, nem tudja mit cselekszik; hiszen az ellen emeli föl szavát, akihez képest ő csak porféreg. Abban a részben is, melyből szent leczkénket felolvastam, Elihu bizonyítgatja előtte Istennek bölcsességét, hatalmát, irgalmasságát. Így elibe rajzolja, hogy a nagy természetben is minden időjárás egyedül tőle, Istentől függ. *Isten az ő szavával — ugymond — csodálatosan mennydörög és nagy dolgokat cselekszik, úgy, hogy nem érthetjük. Mert azt mondja a hónap: Essél le a földre! És a záporosónek és a zuhogó zápornak: Szakadjatok! Minden ember kezét lepecsétli, hogy megismerje minden halandó, hogy az ő műve. Akkor a vadállat az ő tanyájára húzódik és az ő barlangjában marad. Rejtekeiből előjön a vihar és az északi szelektől a fagy. Isten lehellete által támad a jég és szorul össze a viznek szélessége. Majd nedveséggel öntözi meg a felleget s áttöri a borulatot az ő villáma. És az köröskörül forog az ő vezetése alatt, hogy mindazt megtegyék, amit parancsol nekik, a föld kerekiségének színén. Vagy ostorul, ha földjének úgy kell, vagy áldásul juttatja azt. Vedd ezt füledbe, Jób, állj meg és gondold meg az Istennek csodáit (Jób 37, 4—13.).*

Álljunk meg mi is az itt rajzolt egyes természeti jelenségeknél egy kevés időre.

Hogyan — kérdik a mai bölcsek — hát ti még mindig Isten szavának tartjátok a mennydörgést; hát nem tudnátok, hogy a levegőben felgyülemlett villamos erőknek összeütődése okozza azt? S mikor a hó fehér pihéi szálldogálnak alá földünkre, nem tudnátok, hogy a kihűlt felhő-rétegekben csillámmá fagyott vízpárák hullanak akkor alá? S nem tudnátok, hogy a zuhogó záporok a tülön-tul gőzpárával terhelt s a levegőnyomás által kisajtolt felhők méhéből ömlenek, zuhognak földünkre?.. S nem tudnátok, hogy a viharok nem lehetnek rejtekhelyei, mert az nem egyéb, mint az egyik helyen nagyon is fölmelegedett s így fölfelé emelkedő levegő helyére tóduló, hideg levegőáram roppant gyors mozgása csupán?.. És a fagy? Hiszen bizonyos, hogy a naptól kevésbé melegített föld kérgének lehülése folytán áll elő; így támad a jég is s így szorul össze a viznek szélessége. A felhőkből alápermetező eső nem egyéb, mint a száraz föld és a tengerek párázatának a körforgása; fölemelkedik ezekből a párázat, összegyűl a magasban s ha telítve van vele a felleg, lehull eső alakjában, míg ismét párázattá nem lesz, ami volt előbb. S a villám szintén egész természetes valami. A földben, fákban, füvekben, emberek és állatok testében, vizekben, megkövesült hegyekben s a földet körülvevő levegőben lévő villamos erők, a felhők vonzása folytán tömörülnek, két különböző sűrűségű felhőből egymásba átcsapnak s mert az összeütközés folytán helyöket gyorsan változtatják, lángszikrákba olvadva, mennydörgés zaja közben földre hullanak, égetve, rombolva, amit utjokban találnak.

Igy a bölcsek, a természettudósok.

Hát hiszen mindezt mi is így tudjuk; az eddig ismert természeti törvények alapján így vannak megmagyarázva e természeti jelenségek. De hát mit akarnak a világ bölcsei, hogy megállanak e magyarázatnál és nem mennek tovább?.. Vagy mit gondolnak ők, hogy azt a törvényt, amely szerint ezek a jelenségek kialakulnak s végbe mennek, maguk azok a jelenségek szabták meg és irták elé?..

Föld, víz, pára, villamos erő, mindezek mint öntudatlan valóságok, képesek volnának önakaratból át meg átalakulni, fagygyá hóvá, jéggé, viharrá, villámmá formálódni? Hát a legegyszerűbb gépezet is, amit mi ismerünk, hogy működésbe jöjjön, hogy átalakító munkát végezzen, neki fog-e csak indulni is, ha az alkotó vagy kezelő, irányító értelem nem kezeli, nem szabályozza? . . . S azok az erők, melyek a természeti jelenségeket szülik, hogy mozoghatnak, hogy alakulhatnak most záporrá, majd csöndes esővé, egyszer hóvá, másszor hajnali harmattá, egyszer rügyfakasztó meleggé, másszor mindent megdermesztő fagygyá, ha egy náluk hatalmasabb alkotó és irányító értelem nem rendelkezik fölöttük?!

Nincs másként, mint szent leczkénk mondja: *Minden ember kezét lepecsétli Isten, hogy megismerje minden halandó, hogy az ő műve.*

Le, lepecsételi még a világi bölcsek kezét is. Mert mindezekkel a természeti jelenségekkel szemben ők is tehetetlenek. Mert melyik hívja ezeket elő, ha akarná is és melyik világbölcse tartóztathatja föl ezeket, ha elő kell nekik jönniök? Egy sem. Hányszor jövendőlgettek már természettudósok szárazság idején üdítő záporokat és — elmaradtak. Hányszor megkísérlik kimagyarázni az enyhébb vagy hidegebb telet, de csak tapogatóznak. A zordon telet nem szakítja-é akárhányszor ketté enyhébb esőzés és a tavasz gyönyörű virágzását nem fagylalja-e le sokszor kemény hideg? Ki cselekedhet ilyet, ki forgathatja tetszése szerint a fellegek járását, a villámoknak ki parancsol? És a szeleknek útát ki szab? Isten, Isten, egyedül csak Isten!

Ember, ismerd meg a természeti jelenségekben *Isten művét* s ne szólj azokról soha becsmérloen. Mit tudod te: mily mély, bölcs czéllal születtenek azok, hogy emberi nyelven gyalázní, ócsárolni vagy képes?! Hogy záporozó esők sarat csinálnak s elrothasztják olykor veteményeinket? Hogy hófergetegek eltemetnek sokszor nagy vidékeket? Hogy cikázó villámok rengeteg kárt okoznak néha? . . . Bizonyos. Hiszen ostorul adja Isten ezeket, ha földjének úgy kell, de bizony áldásul is, az ő bölcsesége szerint.

Akkor a vadállat az ő tanyájára huzódik és az ő barlangjában marad. Menekül az idő vihara elől, kétségkívül önvédelemből. De fél, de remeg is ösztönszerűleg. Mitől fél, mitől remeg, ha nem az idők Urának nagy hatalmától? Az ember is remeg, vagy legalább tétován áll, kimagyarázhatatlan érzelmek és gondolatok cikáznak át rajta. És mégsem emelkednétek föl az idők végokának, az Istennek tiszta imáadására?

E mostani tél változatait fejtegetve egyik magyar tudós, szinte kifakad, hogy az emberek nem az ő bölcsesége szerint készültek a zord téli napokhoz; állítja, hogy ha az ő tudása szerint alkalmazkodtak volna, nem panaszkodnának a hideg napok s még hidegebb éjszakák miatt. Mely hiu önhittség! Mi, kik a tél fergetegében, havas vagy hó nélkül való zordonságában is az *Isten művét* szemléljük: magunkba mélyedve — mint a vad az ő barlangjában — a roppant örök hatalmassal szemben morzsakicsínységünket belátva, csak ennyit mondunk: „Jól van, mivel ez is *annak* tetszése, kinek javunkra céloz végezése.“

Pasteurról a világhírű francia vegyészről olvastam, hogy laboratóriumában — tulajdon vallomása szerint — mindennap buzgón imádkozott.

Ez a világi bölcs igazán bölcs. Világhírű fölfedezéseiben is Isten dicső művét, hatalmát, bölcsességét szemléli. Mi, a föld egyszerű gyermekei, ha nem érthetjük is sokszor az Isten nagyságos dolgait, hogyne borulnánk le a Mindenható előtt! . . . *Tűz és jégeső, hó és köd, vihar, mind az ő rendelését cselekszik* (Zsolt. 148, 8.).

De a tavaszt is ő hozza majd pezsgésbe. A szép tavaszt, a viruló tavaszt, a vidító, reményt fakasztó tavaszt . . . Jönni fog majd langyos lehellete, pattogni fognak a rügyek, feslenek a bimbók, lombkoronák verődnek a targalyakon, indul a mező, virágozik a rét, duzzadoznak barázdáink az életerőtől, izmaink a munkakedvtől . . . S Ő cselekszi ezt, Ő egyedül és senki más.

Vedd füleidbe ezt, óh ember, állj meg és gondold meg az Istennek csoda erejét és nagy hatalmát!

Amen.

F. VARGA LAJOS.

NIKODÉMUS.

— Vasárnapi. —

Ján. 3, 1—15.

Nikodémusról a másik három evangéliom semmit se szól; Jánosnál is mint valami titokzatos alak s nem anynyira, mint történeti személy, hanem inkább mint az általános emberinek egy egyénben való megtestesítése van feltüntetve.

Megjelenésére és gondolkozására nézve egyaránt titokzatos személyiség. Éjjel, sötétben teszi látogatását. Ez a ténye már magában véve nem valami jó ajánlólevél reá nézve az isteni Mester előtt, ki ugyanezen evangéliomi fejezet egy másik helyének bizonyítása szerint így szól: *Minden, aki hamisan cselekszik, gyűlöli a világosságot és nem megy a világosságra, hogy az ő cselekedetei fel ne fedessenek.*

Vajjon baráti érzülettel viseltethetett-e Jézus iránt az, aki titokban, lopózva jön hozzá, hogy valaki észre ne vegye a közeledését? Jó barát — legalább a Jézus felfogása szerint — nem lehetett, mert ő nyíltan hirdeté: *Fényeljén a ti világosságotok az emberek előtt... Valaki bizonyosságot teszen rólam az emberek előtt, arról én is bizonyosságot fogok tenni az én mennyei Atyám előtt... Aki az igazságot cselekszi, az a világosságra megy,* mondá Jézus; *Nikodémus pedig éjszaka, titkon jelent meg;* tehát a látszat legalább is ellene bizonyít. Azok közül valónak tűnik fel, akikről az előző versek ezeket mondják: *Jézus nem bizta magát reájok, mivelhogy mindnyájokat ismeré... mert tudta, hogy mi vala az emberben.* Már a beszélgetést kezdő szavai is kétértelműek:

Mester, tudjuk, hogy Istentől jöttél tanítóul, mert senki se teheti ezeket a jeleket, amelyeket te teszel, hanemha az Isten van vele. E szavak éppen oly ravaszul hangzanak, mint a farizeusoknak a *legnagyobb parancsra*, a *császárnak fizetendő adóra* és az *égi jelek látására* vonatkozó kérdései.

Jézus a kétes értékű dicséretet feleletre se méltatja s a csodatételek emlegetését éppen botorságnak tartja. Az üdvözlő szavakkal pillanatig se foglal kozik, hanem egészen más t érre viszi át a társalgást, mikor a lelki életnek a külső, érzéki képek által példázott csodáiról kezd beszélni.

A lélektől való *ujjászületésre* és az isteni szellemnek szél fuvásához hasonlító titokzatos hatására, láthatatlan jöveteleire és távozására vonatkozó talányszerű szavak egyelőre teljesen zavarba hozzák Nikodémust. Először nyomorult, szellemtelen gunyolódással akarja belátása hiányát leplezni, mikor így szól: *Mimódon születhetik az ember újból vén létére?* Azután jön a megfélemlítő kételkedés kérdése: *Mimódon lehetségesek mindezek?* Végre egészen megszégyenülve hallgat el a megalázó megrovás hallatára: *Te Izrael tanítója vagy és még sem tudod ezeket?* Hogy még ezek után mondott-é valamit, mit tett és mennyi ideig maradt: arról nincs említés. Egy azonban bizonyos; az, hogy mikor Jézus beszédét bevégezte s szólott az *ember-fiáról*, aki a mennyből szállott le s akiben ha hiszen valaki, nem vész el, hanem örök életet veszen s hivatkozott Istentől elébe szabott föladatára s jöveteleének valódi czéljára: Nikodémus meggyőzve érezte magát s Izrael gögös mestere kénytelen volt bevallani, hogy igazi Mesterére akadt!

Ebben a mély jelentőségű vonásokkal és találó színekkel megfestett rövid történetben áll előttünk az ő belső életének egész megragadó es tanulságos regénye. Hogy minő események képezik megelőző életfolyásának tartalmát, hogyan élt ezután, miként halt meg és hol temettetett el, arról semmit sem tudunk.

Még csupán két alkalommal találkozunk vele. A hetedik fejezet tudósítása szerint még mindig a farizeusok tanácsában ül s már félig-meddig védelmébe merészeli venni

Jézust társaival szemben, amikor figyelmezteti őket s egyuttal gyanussá teszi magát előttök eme szavaival: *Avagy elítél-é valakit a mi törvényünk elébb, semhogy kihallgatná és megtudná, mit tett?* A tizenkilencedik fejezet pedig arról értesít, hogy a Jézus eltemetésében ő is segítségére volt arimathiai Józsefnek s a test bebalzsamozására ő vitt *mintegy száz font aloe és mirha keveréket.*

Látjátok, K. T! a tanítványok, akik a Mestert ismerték, szerették és magukénak mondták, mind hiányoznak eme megható, utolsó jelenetnél; míg az egykor annyira elkeseredett ellenség, a zsidós előítéletekkel telt előkelő farizeus kész barátságot, összeköttetést, kivételes helyzetet, tekintélyt, népszerűséget és mindent föláldozni, csakhogy a végső tisztességet megadhassa annak, aki lelkének megmentője volt. Ellenséges érzületen és kételkedésen küzdötte át magát, míg szilárd meggyőződésre és boldogító szeretetre juthata. Ő ujjászületett és pedig felülről, a Lélektől született ujjá; belátta és átélte, hogy mikép' történhetik az, hogy az ember vén létére ujjászülethessék. A sötétség titokzatos embere végre teljes világosságra jutott...

*

Nikodémusban egy *megtérési történetet* állít elénk az írás, K. T! *Nikodémus-lelkek* nagy számban fordulnak elő a *vallásos és keresztyén élet mezején* ma is. Vannak sokan ma is, akik nézetet, meggyőződést és álláspontot változtatnak és ez természetes is; mert nézeteinek és meggyőzésének örök állandóságáról előre senki se kezeshetnek s az elv, hogy *győzzön a jobb*: ma is jogosult; de az már természetellenes, amit, fájdalom, sokszor tapasztalunk, hogy valaki jobbról balra tér, világosságon kezdi és sötétben végzi s az előhaladás útjáról visszazuhan. Gyakran megtörténik ez is, mert a lélek világában is vannak tévutak; de azért az isteni szikrát képviselő, végetlen tökéletességre rendelt és halhatatlanságra teremtett lélek végleg el nem tévedhet soha.

Láthatunk keresztyén hitben felnőtt *iffjakat*, akik azután hátat fordítanak keresztyénségnek és vallásnak egyaránt; valami megmagyarázhatatlannak tűnik fel előttök és azért

elvetik az egészet; mert ahoz nincs lelkek, nincs kitartásuk, hogy azt, amit homályosnak vagy érthetetlennek ítélnék, fegyelemhez nem szoktatott agyvelejökkel és idő előtt közönyössé vált szívökkel helyesen megérteni és felfogni törekedjenek.

Vannak ifjabb és idősebb, nagyhirűeknek elismert *férfiak*, kik egyideig az evangéliomot nagyra becsülték, isteni kijelentésnek és az emberiség életére áldásnak tartották és később, mikor már nagyobb tudósokká lettek, előbbi véleményöket nagy tudományukkal nem tartották összeegyeztethetőnek, hanem hadat izentek ellene ég s föld titkait egyaránt kutató s hitök szerint földeríteni is képes mély elméjöknek minden mesterfogásával. A keresztyénséget a vizsgálódás, sőt még a kételkedés elől sem óhajtjuk elzárni; nem, mert a vizsgálódás és okos bírálat csak világosságát és belső erejét igazolhatja és teheti közkinccsé; de az a vizsgálódás és bírálat okos és ne hebe-hurgya legyen ám!

Vannak szabadgondolkozónak és erősnek hirdetett *fők*, akik mikor azt hiszik, hogy hitök erős és világító: nem képesek észrevenni, hogy a babona legvastagabb sötétségében botorkálnak; Istenben nem hisznek ugyan, de hisznek a szellemekben és hazajáró lelkekben; templomba nem járnak, mert szabadgondolkozó ilyet nem teszen, de az asztaltánczoltatásban és a kopogó szellemek idézésében mesterek; Jézusról mit sem akarnak tudni, de hittel és megkülönböztetett tisztelettel adnak elő rémes kísértethistóriákat.

Vannak *protestánsok*, kiket teljesen elvakított a katholicizmus külső fényének ragyogása! Vannak gyöngé lelkék, akik tunyák lévén üdvösségöket belső erkölcsi minőségök és élő, munkás hitök által kivívni: igen kényelmesnek tartják és jó néven veszik, ha bűneik bocsánatát önmagukat szentnek tartó mystikus személyiségek holmi apróbb külsőségek engedelmes teljesítésének ellenértéke gyanánt ingyen juttatják osztályrészökbe; mert ugy okoskodnak, hogy ha nem használ, nem is árt. Vannak, akik a világossággal párosult egyéni hit jogosultságát kétségbevonják s hajlandók magukat e silány vigasztalással áztatni:

A szent egyház fog az én üdvömről gondoskodni, ha én annak akarat nélkül való engedelmes gyermeke leszek; s a vallásos kábultság állapotát összevétik a lélek igazi nyugalmaival, a szív belső békéjével!

Óh, K. T! az ilyen átváltozások nem nevezhetők *ujjászületésnek*, hanem inkább idő előtt való lelki halálnak. Az ilyen lelkek nem Nikodémus, hanem inkább Judás és Pilátus-lelkek.

De végeredményben nem csodálkozhatunk, hogy az egyiknek emide, a másiknak meg amoda vezet az utja. Az ember soha sem tudhatja, hogy minő határig lehet önmaga ura és lelki utjaiért felelős. A legtöbb ember életpályája nem egyéb, mint a helyes és téves utak örök váltakozása. Az egyiknél az *értelem* ereje oly éles és átható, hogy mindent kétségbe von, mindent tagad és mindent lerombol, amit más igazság gyanánt ismer el. A másiknak pedig oly, a külső behatásoknak engedő *érzelgős* lelke van, hogy annál jobbnak tart mindent, mennél homályosabb, mennél csodásabb, mennél misztikusabb és rajongóbb színezetű s így gondolatai annyira zavartak lesznek és úgy összekavarodnak, mint a Babel építőinek nyelvei.

De ezekkel szemben vannak olyanok is, akiknél az átváltozás más természetű; akik tévelygéseken át jutnak az igazsághoz; sötét éjszakán át ragyogó világossághoz. És hála Istennek, az ilyenek vannak nagyobb számmal; mert ha nem így volna, akkor a világ egy lépéssel se haladna előre; már pedig, hogy halad, az tagadhatatlan és csak a vaksággal megvert nem látja, vagy nem akarja látni.

Nathánaél először kételkedik a fölött, hogy Názáretből valami jó jöhetne és később önként hagyja el ajkait a meggyőződés vallomása: *Rabbi, te vagy az Isten Fia, te vagy az Izrael királya!* *Saul* módfelett dühöng az Isten anyaszentegyháza ellen s vak dühvel pusztítja azt; míg végre a hályog leesik szeméről és a keresztyénséget világvallássá tevő Pállá születik. *Luther* önkínzással, testének gyötrésével, a kolostori cella sötétségében keresi lelke nyugalmaát és üdvösségét; míg egyszerre villámsugár czi-

kázik át lelkén és boldogan teszi a belső tapasztalaton alapuló vallomást: *Az igaz ember hitből él!* Sokan vannak közöttünk is, akik eddig más vallásos nézeteket és meggyőződést vallottak s végre kénytelenek voltak belátni, hogy az, amit csak úgy magukra erőszakoltak, belső békére nem, legfeljebb csak kételyre és ingadozásra vezet s küzdöttek, míg végre a krisztusi szeretet mélységében találták fel üdvöket. Vannak olyanok, kiknek rideg szívök nem érzett soha vallásos meleget; kétségbevonták a legszentebb, üdvre vezető igazságokat; gunyolták a naiv lelkeket; megvetettek vallást és istentiszteletet egyaránt: míg végre rájuk nézve is elkövetkezett az emlékezetes Nikodémus-éj; kezdtek észrevenni a Léleknek elevenítő fuvalmát, elmélkedni kezdettek magasabb dolgok, kimeríthetetlen isteni kegyelem, emberi bűn és abból származó nyomor fölött; tudatára ébredtek, hogy van emberi méltóság, magas életcél, isteni elhivatás s ők, akik addig csak haszonhajtó durva anyagról, önzésről, föld porában folytatott verejtéfkakasztó, céltalan küzdelemről és érzéket kábító testi gyönyörről bírtak tudomással; először felhagytak a gunynyal és kételkedéssel; azután, mint Nikodémus, félig védelmökbe vették az igazságot, mert kezdték megismerni annak boldoggá tevő erejét; míg végre hitök erejével és szeretetök mélységével igaz tanítványaivá lettek annak, aki a világnak új ábrázatot adott s egy magasabb életre újjászült mindeneket.

Igy képes az ember valláserkölcshöz *újjászülni*, bármily életkornak sulya nyomja is vállait, K. T! Az újjászületés nem pillanat műve, hanem hosszú, nehéz, belső küzdelemnek áldásos gyümölcse. Nem csoda; csak csodálatos. Elöttünk gyakran érthetetlen; de Istennek magas erkölcsi világrendjébe és örök üdvtervébe beletartozik!

Azért ne mondja egy öreg se: Én vén vagyok s már nem vagyok képes jobbá lenni, nem vagyok képes újjászülni . . . Csak ne kételkedjél, mint Nikodémus először, *hogy mikép' lehetséges az!* Ha egy gyöngeséget, ha egy bűnt legyőznöd sikerült, azután már könnyebb lesz a küzdelem. Ha a rosra képes vagy, hogyan ne lehetnél az a jóra is? Csak akarni, csak *hinni* kell, hogy

képes vagy és sikerül! Először tagadsz, azután kételkedel, később magadba mélyedve gondolkozol, elméd gondolataiban, szíved érzelmeiben megváltozol: mig végre új emberré leszel . . .

*

Semmi sincs olyan rossz, amit jóra változtatni képes ne volna az isteni kegyelem és mindenható szeretet. Az öreg panaszkodik: Én többé soha se leszek ifjává! A törődött: Én nem leszek erőssé soha! A sinlődő beteg: Az én egészségem örökre oda van! A gyászban kesergő: A vidámság tőlem örökre távozott! A szerencsétlen: A szerencse engem örökre elhagyott! Ne tegyétek ezt, K. T! Ne zúgolódjatok és ne vétkezzetek a jó Isten ellen. Tanuljatok meg Jézussal így imádkozni: *Atyám, ha lehetséges, muljék el tőlem a keserű pohár; mindazáltal ne úgy legyen, amint én akarom, hanem amint te akarod.*

Nézzétek meg, mit tett *Jób*, aki a föld poráig lesujtva, mindent, ami kedves volt szívének, elveszítve, fekélyektől borítva mélyen szenvedett. Először megátkozza születése napját; irigyli a gyermeket, aki alig, hogy meglátja az élet világosságát, ismét koporsóban találja fel ágyát. Zúgolódik, de a csábítás hiában való, hogy megátkozza teremtő Istenét.

Mig végre? Végre újjászületik, új emberré lesz! Végre kárpótlást és vigaszt Istennél keres és ezek végső szavai: *Tudom, hogy te mindent megtehetsz és senki téged el nem fordíthat attól, amit elgondoltál . . . Megvallom, hogy én nem értettem; csodadolgok ezek nékem és fel nem foghatom. Eddig csak fülem hallásával hallottam felőled, most pedig szemekkel látlak téged. Ezért hibáztatom magam és bánkódom a porban és hamuban!*
Amen.

Lorenz alapeszméi nyomán

JANCSÓ SÁNDOR.

A „VASÁRNAPI UJSÁG“

január 22-iki száma sokféle szép és érdekes képei közt bemutatja az Iparművészeti Múzeumban most megnyílt japán kiállítást, ifjabb gróf Tisza István arczképét, egy világhírű óragyűjtemény vezetőesebb darabjait, képeket a *Kéve* kiállításáról, a főpostán berendezett ujságíró-szobát stb. A szépirodalmi olvasmányok közt vannak: *Rákosi* Viktor regénye, *Ady* Endre és *Lányi* Viktor versei *Kaffka* Margit novellája, *Marcelle Tinayre* franciából fordított regénye. Egyéb közlemények: dr. *Fialla* Lajos, a nemrég elhunyt magyar eredetű bukaresti egyetemi orvostanár arczképe és nekrológja, konstantinápolyi levél, tárczacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, sakkjáték stb. A „*Vasárnapi Ujság*“ előfizetési ára negyedévre **öt korona**, a „*Világkrónika*“-val együtt **hat korona**. Megrendelhető a „*Vasárnapi Ujság*“ kiadóhivatalában (Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám). Ugyanott megrendelhető a „*Képes Néplap*“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre **2 korona 40 fillér**.

ALAPITTATOTT 1851-BEN.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangu könyvkötészete és diszműves üzlete
Debreczen, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogástalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkekben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és **gyári áron**.

Anyakönyveket tartós jó kötésben.

Szent Bibliát és *Emléklapokat* különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvet egyházak számára, ↓ Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószekeken vagy temetések-tására is alkalmas. ↑ nél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy kemény papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.

A Haráček-féle
• kitűnő hatása

MENTHOL-sósorszesz

rendkívüli sikerrel használtatik: bélfelfúvódás és azzal járó csikarások és görcsök megszüntetésére, az étvágy fokozására, mindennemű rheumatikus bajok: csúz, köszvény, fog- és fejtájás ellen; a fogakat megóvjaa az odvasodástól, az izmokat rendkívül erősíti s a szemekre is erősítőleg hat, a rosztól a száj-iztet, bűzös lehelletet, a fejkorpát és hajhullást, bőrviszketegséget, kellemetlen láb- és egyéb izzadást, kipállást, pattanásokat és bőratkákat (Mitesser) pár napi használat után teljesen megszünteti. — A Haráček-féle Menthol-sósorszesz ára használati utasítással: nagy üveg 2 korona, kis üveg 1 korona, minta üveg 40 fillér.

Kapható a készítőnél: Haráček Vilmos Utódainál Nagybánán, valamint az ország minden jobb kereskedésében, gyógyszerárában és a legtöbb drogueriarában.

RÉVÉSZ JÁNOS

KÖZNAPI IMÁK

Százötven reggeli imádság
= a zsoltárok alapján. =

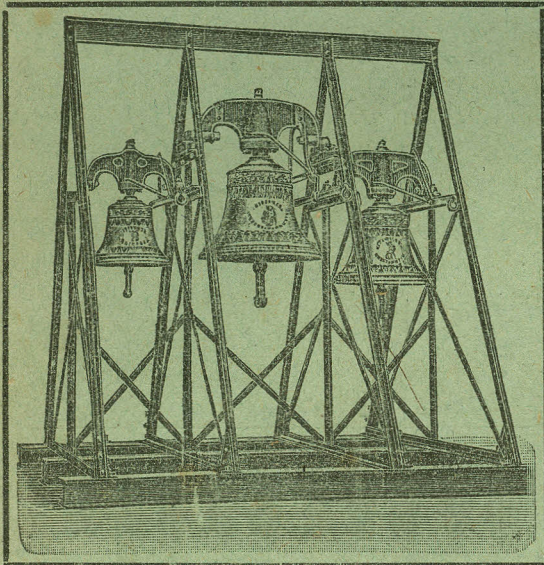
Ára az Igehirdető előfizetőinek 5 K.
(Sajtó alatt)

SOLTÉSZ ELEMÉR

ÜNNEPNAPOK

Tíz alkalmi egyházi beszéd.

Ára 3 korona.

finomabb harangérczből, tiszta csengő hanggal öntetnek. **Repedt harangok** újraöntetnek; ezek, valamint az új harangok is, a már meglevőkhöz teljes összhangzatban öntetnek. Minden harang hangja előre határozatik meg. Különösen figyelmeztetjük szabadalmazott kovácsolt vasból készült szerkezetünkre nagy harangok részére, mely által ezek könnyen húzhatók s a falakat nem rázzák. Fakoronával bíró harangok ezen szerkezetre olcsó árért átalakíttatnak. Kovácsolt vasból készült tűzmentes harangállványokat, czélszerű szerkezetben s olcsó árak mellett legjobban ajánlunk. Költségvetésekkel s képes árjegyzékkel postafordultával szolgálunk.

Hazánk legrégebb

harangöntődéje.

Alapított 1816-ban.

Tíz évi jótállás.

Előnyös feltételek
engedtetnek.

Seltenhofer Frigyes Fiai

cs. és m. kir. udv. szállítók

Sopronban.

Ajánlják legjobban berendezett harangöntődjüket a t. községeknek és egyházaknak. — **Harangok**, bármely nagyságban és zengzetben, csak a leg-